

Internetový magazín Nedrážního republikového výboru
Odborového sdružení železničářů na www.osz.org

■ Listina základních práv	str. 3
■ Vedení NeRV informuje	str. 5
■ Bonusy	str. 6
■ Garantovaný příjem	str. 6
■ Modernizace železnice	str. 7
■ Otázky kolem dovolené	str. 7
■ SON	str. 8
■ O zdraví...	str. 9
■ Soutěž pro studenty	str. 11
■ Sport	str. 11
■ Apríloviny	str. 12
■ Blahopřejeme	str. 12

ŠIJEME ROUŠKY S OSŽ

VÁŽENÉ KOLEGYNĚ A KOLEGOVÉ,
ČLENOVÉ OSŽ,

V TÉTO NELEHKÉ DOBĚ NÁM PŘÍCHÁZÍ Z CELÉ REPUBLIKY FOTOGRAFIE OD VÁS, ZAMĚSTNANCŮ, JAK NAPŘÍČ PROFESEMI ŠIJETE ROUŠKY PRO SVÉ KOLEGY. RÁDI BYCHOM VÁM VŠEM, KTERÍ SE PODÍLÍTE NA TÉTO AKTIVITĚ, PODĚKOVALI A ZVEŘEJNILI VAŠE FOTOGRAFIE NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH OSŽ. VAŠE SKVĚLÁ PRÁCE A ODHODLÁNÍ DOKAZUJÍ, ŽE SE JAKO ODBORÁŘI I ZAMĚSTNANCI UMÍME SEMKNOUT A VZÁJEMNĚ SI POMÁHAT.

PRO ZPESTŘENÍ A ODLEHČENÍ VYHLAŠUJEME, POD ZÁŠTITOU PŘEDSEDY OSŽ Mgr. MARTINA MALÉHO, SOUTĚŽ O „NEJVÍCE ORIGINÁLNÍ/NEJHEZČÍ ROUŠKU“. FOTOGRAFIE VAŠICH VÝROBKŮ, PROSÍM, ZASÍLEJTE NA magda.kopecka@osz.org DO 15. DUBNA 2020. Z OBDRŽENÝCH FOTOGRAFIÍ POROTA VYBERE 3 ROUŠKY, JEJICHŽ AUTOŘI OBDRŽÍ VĚCNOU CENU Z RUKOU PŘEDSEDY OSŽ Mgr. MARTINA MALÉHO. VÍTĚZNÉ ROUŠKY BUDOU PUBLIKOVÁNY NA www.osz.org A V PERIODIKU OBZOR.

Do výroby ochranných roušek se ve svém volném čase zapojili také pracovníci OHL ŽS (viz. str. 2). Příkladem šel rovněž ředitel divize Technologie Roman Dostál

COVID-19 A JEHO NEGATIVNÍ DOPAD NA STAVEBNICTVÍ

Připravila
Bc. Renata Dousková

veškerou svoji činnost.

Další společnost, která ukončila svůj provoz, je betonárka v Mohelnici. Její ukončení provozu komplikuje práce stavební firmě Skanska. Tímto zásahem, dojde ke zpomalení prací na D1 u Přerova. Samozřejmě se dále zpomalují práce

Pokračování na str. 2

COVID-19 má vliv na všechny profese v ČR. Z médií víme, že došlo k zastavení provozu ve stravovacích a ubytovacích zařízeních, školách, jednotlivých firmách, ale i ve stavebnictví. Například společnost Eurovia ukončila

Vážené kolegyně, vážení kolegové, dovoluji si Vás informovat o **zrušení plánovaného jednání NeRV OSŽ (28. 4. 2020)**. Důvodem zrušeného jednání je současný nouzový stav v ČR a nařízení vlády v souvislosti s pandemií COVID-19. Zároveň si dovoluji Vás informovat, že vedení NeRV OSŽ je stále „na příjmu“, neváhejte tedy volat či psát emaily v případě dotazů, potíží apod.

Závěrem mi dovoluji Vám popřát hodně zdraví, štěstí a pevných nervů!

Bc. Renata Dousková
místopředsdkyně OSŽ
a předsdkyně NeRV OSŽ

COVID-19 A JEHO NEGATIVNÍ DOPAD NA STAVEBNICTVÍ

Dokončení ze str. 1

na dalších stavbách, ale o plošném zastavování staveb společnost Skanska zatím neuvažuje. Přes komplikace chce společnost dostat všem závazkům vyplývajícím ze smluv. Ne vždy je situace jednoduchá, ale společnost se snaží řešit daný stav v návaznosti na zájmy státu. Zde je prioritou dokončení rekonstrukce D1.

Veškeré vykonávané práce jsou pro pracující na stavbách, v souladu nejen s BOZP, ale především s mimořádnými hygienickými opatřeními.

Sem patří nejen poskytnutí roušek, respirátorů, dezinfekce, ale třeba i povolení zaměstnancům používat firemní vozidla pro jízdu do zaměstnání. Zaměstnancům, kteří jsou starší 65 let a se zdravotními komplikacemi, je umožněno zůstat doma preventivně s plnou náhradou mzdy. V provozech, kde je to možné je umožněno na práce z domova.

Skanska má oproti jiným firmám tu výhodu, že velkou část kapacit, hlavně v inženýr-

ském stavitelství, pokrývá vlastními zaměstnanci. Dopad uzavření hranic se Slovenskem je ale tak postihl. Zde pracují stovky lidí, kteří tam uvíznuli, standardně pracující na stavbách v ČR, nyní nemají šanci vrátit se zpět. Jsou to především mostaři, železničáři, ale také subdodavatelé. Další velkou otázkou je, kolik pracujících Ukrajinců ve společnosti Skanska se po Velikonočních vrátili zpět na stavby v ČR.

V OHLŽS ŠIJÍ VE VOLNU ROUŠKY

LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV ZAMĚSTNANCE BĚHEM EPIDEMIE KORONAVIRU

Kam se obrátit o pomoc a co si nenechat líbit, pokud máte pocit, že se k Vám zaměstnavatel nechová fér

V souvislosti s prevencí šíření koronaviru přijala vláda České republiky celou řadu opatření, které doléhají na české firmy i zaměstnance. Ale ani v této nelehké situaci zaměstnavatelé nemohou porušovat práva zaměstnanců. Abyste věděli, co si nenechat líbit, nebo abyste dokázali poradit kolegům, připravili jsme pro vás základní informace.

Pracovněprávní vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli upravuje zákoník práce, na jehož paragrafy na této stránce často odkazujeme. Celé jeho znění je dostupné na:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

OTÁZKY A ODPOVĚDI

■ Může mi zaměstnavatel nařídit dovolenou „ze dne na den“?

Zaměstnavatel dovolenou určuje alespoň 14 dnů předem, pokud se nedohodne se zaměstnancem na kratší lhůtě (§ 217 zákoníku práce).

■ Může mi ve zkušební době zaměstnavatel dát výpověď během prvních 14 dnů nemoci, nebo když jsem v karanténě?

Zaměstnavatel nesmí zrušit pracovní poměr ve zkušební době v prvních 14 dnech dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény (§ 66 zákoníku práce).

■ Může mi zaměstnavatel nařídit výkon jiného druhu práce, než mám v pracovní smlouvě?

Zaměstnanec není povinen vykonávat jinou práci, než má sjednanou jako druh práce v pracovní smlouvě. Zaměstnavatel se musí se zaměstnancem na výkonu jiné práci mimo sjednaný druh práce dohodnout.

■ Kdy mám právo odmítnout vykonávat práci?

Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, která bezprostředně ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob. Takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance. Zákon neposkytuje ochranu zaměstnanci, který by tak učinil účelově (§ 106 zákoníku práce).

■ Může mi zaměstnavatel zkrátit pracovní úvazek?

Zkrátit pracovní dobu (úvazek) lze pouze v dohodě se zaměstnancem (§ 80 zákoníku práce).

■ Může mi zaměstnavatel dát výpověď kvůli koronaviru?

Ne, nemůže. Zaměstnavatel může dát výpověď zaměstnanci pouze z důvodů vyjmenovaných v § 52 zákoníku práce.

■ Může mi zaměstnavatel snížit mzdu?

Zaměstnavatel nemůže snížit zaměstnanci sjednanou mzdu. Pozor: je-li mzda zaměstnance určena mzdovým výměrem, je snížení možné, ale důvod musí spočívat ve vykonávané práci. Ke změně výše mzdy nemůže dojít zpětně.

■ Je možné pracovat z domova, když jsem v karanténě?

Zaměstnanci nelze práci z domova jednostranně nařídit, neboť se na tom musí zaměstnanec se zaměstnavatelem vždy dohodnout. Práce z domova je možná i při nařízené karanténě. Zaměstnanci v takovém případě přísluší mzda, nikoli náhrada mzdy nebo nemocenské poskytované při karanténě.

■ Může mi zaměstnavatel zrušit nebo změnit směny „ze dne na den“?

Změnu rozvržení směn může zaměstnavatel provést pouze 2 týdny předem, nedohodne-li se se zaměstnancem jinak (§ 84 zákoníku práce).

■ Může mi zaměstnavatel nařídit neplacené volno?

Neplacené volno nelze nařídit, lze jej poskytnout jen na žádost zaměstnance.

■ Kolik dostanu, když jsem v karanténě?

Zaměstnanec má právo na náhradu mzdy od zaměstnavatele ve výši 60 % průměrného redukovaného výdělku po dobu prvních 14 dnů, a pokud se zaměstnanec nevrátí do práce, pak má od 15. dne nárok na nemocenskou (§ 192 zákoníku práce).

■ Pokud je má firma uzavřena kvůli mimořádným opatřením, kolik dostanu?

Pokud zaměstnavatel nepřiděluje práci z důvodu uzavření provozoven na základě mimořádných opatření vlády nebo z jeho vlastního rozhodnutí, náleží zaměstnanci náhrada mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku (§ 208 zákoníku práce).

■ Když nemůže zaměstnavatel zajistit chod podniku kvůli prostoji, kolik dostanu?

Pokud zaměstnavatel nepřiděluje práci z důvodu prostoje, např. nemá dostatek surovin pro výrobu, náleží zaměstnanci náhrada mzdy ve výši nejméně 80 % průměrného výdělku (§ 207 písm. a) zákoníku práce).

■ Když zaměstnavatel nemá práci, protože nejsou zakázky, kolik dostanu?

Pokud zaměstnavatel nepřiděluje práci z důvodu částečné nezaměstnanosti, tj. z důvodu omezení odbytu výrobků/poptávky po službách, náleží zaměstnanci náhrada mzdy ve výši nejméně 60 % průměrného výdělku, je-li uzavřena dohoda s odborovou organizací.

■ Kdy mám právo na pracovní volno a ošetřovné?

Po celou dobu uzavření příslušného školského zařízení/stacionáře přísluší zaměstnanci pracovní volno a dávka ošetřovné z důvodu péče o dítě mladší 13 let, péče o nezaopatřené dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost), a dále o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby aspoň ve stupni I (lehká závislost).

■ Může mě zaměstnavatel „ze dne na den“ propustit ze zaměstnání?

Nemůže, pokud zaměstnanec neporušil své povinnosti zvláště hrubým způsobem nebo nejedná-li se o zrušení pracovního poměru ve zkušební době (ve zkušební době však nelze zaměstnance propustit v prvních 14 dnech dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény). Jinak zaměstnanec musí s propuštěním „ze dne na den“ souhlasit. **Zdroj: mpsv.cz**

MÝTY A POLOPRAVDY PODLE PRACOVNÍHO PRÁVA V DOBĚ EPIDEMIE KORONAVIRU

■ **Manžel/partner se nakazil COVID-19, takže mám nárok na pracovní volno z důvodu ošetřování.**

POLOPRAVDA

Zaměstnanec má nárok na pracovní volno z důvodu ošetřování nemocného manžela/partnera, se kterým žije ve společné domácnosti a jehož zdravotní stav vyžaduje nezbytné ošetřování jinou osobou, pak mu přísluší dávka – ošetřovné. Při lehčím průběhu nemoci však nemusi být ošetřování nezbytné. O potřebě ošetřování rozhodne ošetřující lékař manžela/partnera. V této situaci je navíc pravděpodobné, že u takového zaměstnance bude rozhodnuto o nařízení karantény, tudíž zaměstnavatel bude muset omluvit jeho nepřítomnost v práci z tohoto důvodu a poskytnout mu náhradu mzdy/platu ve výši 60 % průměrného redukovaného výdělku.

■ **Žiji v domácnosti se seniorem, takže mám nárok zůstat doma, abych jej neohrozil.**

POLOPRAVDA

Zaměstnanec nemá automaticky nárok na „preventivní volno“. V této situaci je však vhodné, aby zaměstnavatel vyšel zaměstnanci vstříc a dohodl se s ním na výkonu práce z domova, pokud je to možné. Mohou se také dohodnout na čerpání dovolené nebo na přesunu v harmonogramu rozvržení směn. Na žádost zaměstnance může zaměstnavatel poskytnout neplacené pracovní volno.

■ **Zaměstnanec není povinen nosit roušku na pracovišti.**

POLOPRAVDA/MÝTUS

V současné době jsou všechny osoby povinny mít ochranný prostředek dýchacích cest na všech místech kromě svého bydliště. Usnesení vlády tedy příkazuje, aby občan ochranný prostředek užíval i v práci, pokud je to slučitelné s výkonem daného druhu práce, jinak musí zaměstnavatel zajistit ochranu zdraví zaměstnance jinými opatřeními.

■ **Nemůžu odmítnout výkon práce, když je ohroženo moje zdraví a život.**

POLOPRAVDA

Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance. Když by byla práce odmítnuta za splnění všech třech kritérií, byla by posuzována adekvátnost, důvodnost, bezprostřednost a přiměřenost takového jednání v porovnání se všemi okolnostmi dané situace. Zákon neposkytuje ochranu zaměstnanci, který by tak učinil nedůvodně, tedy účelově.

■ **Zaměstnavatel se mnou chce rozvázat pracovní poměr dohodou, neboť je na základě mimořádných opatření vlády uzavřena provozovna, kde pracuji. Tvrdí, že rozvázat dohodou pracovní poměr musím a že to pro mě bude výhodnější.**

MÝTUS

Je třeba zdůraznit, že zaměstnanec není povinen dohodou o rozvázání pracovního poměru uzavřít. Takové „řešení“ se z pohledu zaměstnance nejvíce vyhodňuje. Při uzavření provozu v dů-

sledku mimořádných opatření se dle § 208 zákoníku práce jedná o překážku v práci na straně zaměstnavatele a zaměstnanci přísluší náhrada mzdy/platu ve výši průměrného výdělku. Při rozvázání pracovního poměru bez uvedení závažného důvodu je uchazeči o zaměstnání (v evidenci Úřadu práce ČR) vyplácena podpora v nezaměstnanosti v redukované výši. Situaci, kdy je provozovna dočasně uzavřena, lze řešit za pomoci některých opatření vlády, přičemž pracovní poměr zůstane zachován.

■ **Zaměstnavatel mi může určit čerpání dovolené „ze dne na den“.**

MÝTUS

Dobu čerpání dovolené určuje jednostranně zaměstnavatel, avšak musí vždy zaměstnanci písemně oznámit konkrétní dobu čerpání minimálně 14 dní předem. Bez dohody se zaměstnancem tak nemůže dovolenou nařídit „ze dne na den“.

■ **Pokud pro mě zaměstnavatel nemá práci, může mi snížit náhradu mzdy na 60 % průměrného výdělku.**

POLOPRAVDA

Pouze, pokud zaměstnavatel nemůže zaměstnanci přidělovat práci v rozsahu týdenní pracovní doby z důvodu dočasného omezení odbytu jeho výrobků nebo omezení poptávky po jím poskytovaných službách, může náhrada mzdy činit (nejméně) 60 % průměrného výdělku zaměstnance, avšak zaměstnavatel tak může učinit pouze po dohodě s odborovou organizací. V případě, že u něj nepůsobí, lze dohodu nahradit vnitřním předpisem. Nelze tak učinit se zpětnou účinností.

■ **Zaměstnavatel mi dává výpověď pro nadbytečnost a tvrdí, že nemám nárok na odstupné, neboť jsme v mimořádné situaci.**

MÝTUS

Zaměstnanci, se kterým zaměstnavatel rozvázal pracovní poměr výpovědí z důvodu nadbytečnosti (§ 52 písm. c) zákoníku práce], přísluší odstupné za podmínek stanovených § 67 zákoníku práce, a to bez ohledu na mimořádnou situaci, ve které se nyní nacházíme.

■ **Zaměstnavatel mi může jednostranně snížit mzdu.**

POLOPRAVDA

Ano, pokud je mzda zaměstnance určována mzdovým výměrem, její výše může být změněna rozhodnutím zaměstnavatele, ale důvod musí spočívat ve vykonávané práci. Ke změně výše mzdy nemůže dojít zpětně, o výši mzdy musí být zaměstnanec informován před započítím práce. Odlišná situace by byla v případě, že by mzda byla sjednána v pracovní, kolektivní či jiné smlouvě; ke změně výše mzdy by pak mohlo dojít pouze na základě dohody obou stran příslušné smlouvy.

■ **Když mi byla nařízena karanténa, tak se nemohu domluvit se zaměstnavatelem na výkonu práce z domova.**

MÝTUS

Pokud při nařízené karanténě zaměstnanec dodrží všech na stanovená omezení a jeho zdravotní stav tomu nebrání, je možné, aby se se zaměstnavatelem dohodl na práci z domova. V takovém případě zaměstnanci přísluší mzda, nikoliv náhrada mzdy nebo nemocenské poskytované při karanténě.

Bude nás stále lákat předdůchod?

Zájem o předdůchod se za poslední čtyři roky neustále zvyšuje. Dle aktuálních informací Asociace penzijních společností jej nyní v Česku pobírá cca 4500 lidí. Na takzvané předdůchody je ale třeba mít naspořeno, protože penzijní společnosti jej vyplácí právě z peněz, které si lidé naspořili do fondů.

Přestože je předdůchod atraktivní pro stále více lidí, nemůže si jej dovolit každý. Abychom dosáhli na vyplácenou dávku, je třeba spořit alespoň pět let a mít naspořeno tolik, aby měsíční vyplácená penze byla minimálně na úrovni třiceti procent průměrné mzdy, kterou k tomuto účelu vyhláší MPSV.

Současná výše minimálního předdůchodu, kterou si člověk může nechat vyplácet, je 10 029 korun. Pro nejkratší možný předdůchod, který je stanoven na dva roky, musí mít zájemci naspořeno nejméně 240 689 korun. Na nejdelší pětiletou variantu je potřeba mít naspořeno 601 722 korun. Předdůchod zavedla v rámci důchodové reformy vláda Petra Nečase s cílem umožňovat předčasný odchod do penze třeba lidem, kteří pracují v náročných profesích. Statistiky uvádějí 9929 Kč jako průměrnou výši vypláceného předdůchodu v roce 2019.

Na závěr je nutno podotknout, že tuto dávku si nesmíme plést s předčasnými důchody, které vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení ze systému důchodového pojištění a na které nemusí mít lidé naspořeno. Je však nutné mít odpracováno alespoň 35 let.

R.D.

Únava v práci

V práci strávíme převážnou část svého života. Je jedno, zda pracujeme fyzicky nebo duševně, pracovní činnost se stává stále náročnější.

Narůstající pracovní tempo a zvyšující se nároky zaměstnavatelů na výkonnost a flexibilitu vedou k přepínání sil, vyčerpání a v neposlední řadě k ochuzování osobního života. Lidský organizmus není stavěný na dlouhodobé snášení nadměrné pracovní zátěže.

Vyčerpání lidé nepodávají požadované výkony, klesá jejich produktivita, často bývají nemocní, což má ekonomické dopady na firmy. Pocit vyčerpanosti má podle studií až 76 % všech zaměstnanců.

Únava vyvolává pomalejší reakce, nižší schopnost zpracovávat informace, ztrátu paměti, nižší koordinaci a nakonec i podcenění možných rizik.

Únavu lze rozdělit na několik typů podle toho, co ji vyvolává a jaký je její průběh a projevy.

Fyzická

Vnímáme ji jako slabost a projevuje se poklesem svalové síly, ztrátou rychlosti a zhoršenou koordinací. Vzniká po vyšším tělesném výkonu, po monotónní dlouhotrvající práci. Dostává se rychleji než psychická, ale snadněji se odbourává.

Psychická únava

Vnímáme ji jako pocit vyčerpání, ztrátu koncentrace a zhoršení paměti. Projevuje se zvýšenou podrážděností a může se projevit v kombinaci s tělesnou únavou.

Fyziologická únava

Vzniká přirozeně v průběhu činnosti a pracovní aktivity a po jejím skončení zase postupně mizí.

Patologická akutní únava

Nižší stupeň únavy a jde o přetížení organismu.

Patologická chronická únava

Vyšší stupeň a dochází při ní k dlouhodobému poklesu výkonu

Pravděpodobně nejčastější příčinou únavy v práci je nedostatek množství spánku. Důležitá je především kvalita spánku. Příliš dlouhý spánek může být dokonce škodlivý. Měli bychom spát alespoň 7 až 9 hodin denně.

Několik typů, jak předejít únavě

Dopřejte si odpolední siestu

Krátký spánek během dne má osvěžující a povzbuzující účinky

Zajistěte si přísun čerstvého vzduchu

Pravidelně větrejte. Teplota kolem 20 stupňů zajistí, že se budete cítit svěže a koncentrovaně.

Jezte lehká jídla

Těžké jídlo způsobuje přesun krve z mozku do žaludku. Krví zásobený mozek způsobí, že nedojde k projevům únavy.

Budte v pohybu

Několik cviků u stolu vás dokáže probrat, stejně tak ranní fyzická aktivita po probuzení

Pracujte při denním světle

Tlumené světlo je signálem pro odpočinek. Modré LED osvětlení stimuluje hormon dobré nálady-serotonin

Osvězte se studenou vodou

Dodržujte pitný režim, případně sprchování. Nejlepší je „čistá“ studená voda.

Rychlý zdroj energie po ruce

Hroznový cukr, sladké ovoce jsou rychlé zdroje pro váš mozek. S kávou opatrně.

Odpočinek pro vaše oči

Přerušování práce a zahledění někam jinam vám pomůže v boji s únavou

Několik rad na závěr

Nevnímejte únavu jen negativně. Únava nám ukazuje hranice. Učí nás tomu, že mít dostatek sil není samozřejmost. Je normální, pokud se při práci a nasazení objevují okamžiky, kdy nemáte chuť do práce nebo se chcete na chvíli stáhnout do samoty, dobít „baterky“ a načerpat síly. Uvědomte si, že příčinou při sedavém

zaměstnání není práce samotná, ale starosti, frustrace, stres či hněv. Že volný čas je pro váš úspěch a spokojenost stejně důležitý jako práce. Že únava je přirozenou součástí našeho života, a proto ji není třeba vnímat jako něco co nás limituje. Že únava je výzvou k lepšímu životnímu stylu.

Když si tuto skutečnost uvědomíte, objeví-li jste zlatý střed.

M.N.

BOJ O ZAMĚSTNANCE

V současnosti jsme na trhu práce opět po letech svědky situace, kdy je uchazečů málo, pracovních nabídek mnoho a firmy musejí doslova soupeřit o získání kvalitního zaměstnance. Není výjimkou, když na pracovní inzerát nezareaguje nikdo, nebo zareaguje jen pár lidí, kteří jsou úplně mimo požadavky firmy.

Lidé dnes mají tak mnoho pracovních nabídek, že pokud voláte člověku týden po té, co poslal životopis, často řekne, že přijal jinou pracovní nabídku. Jednoduše přichází doba, kdy šikovní uchazeči o práci tahají za delší konec a mohou si z nabídek vybírat.

Některá výběrová řízení využívají aktuálně jen na to, aby si u současného zaměstnavatele zvedli plat, když pohrozí, že odejdou. Firmy si snadno spočítají, kolik je bude stát hledání a zaučování nového člověka, a tak se raději rozhodnou investovat do současného zaměstnance a udržet si ho za každou cenu.

Ideální je být firmou, do které se lidé sami hlásí, kde chtějí pracovat, která má dobré jméno na trhu práce, známou a preferovanou zaměstnavatelskou značku. Základem toho, aby u vás lidé chtěli pracovat, je právě to, jak spokojení jsou ti, kteří u vás pracují. Druhým pilířem zůstává správná komunikace směrem navenek. Jednak je to marketingová komunikace – vytvoření atraktivních webových stránek, představení zaměstnaneckých benefitů, přiblížení života ve firmě prostřednictvím článků, blogů, videí na sociálních sítích – tak, aby měl uchazeč o práci pocit, že se chce přidat k vám do kolektivu.

I když v současné době „koronavirové“ jsou lidé z práce spíše propouštěni, do budoucna se jejich nedostatek opět vrátí. A tak se téma Boj o zaměstnance budeme věnovat i v dalším vydání.

M.N.

NA NĚKTERÉ BONUSY MÁME HISTORICKÉ PRÁVO!

Vůbec se nejedná o pláč nad rozlitym mlékem. Vždyť „režijky“ patří k železničářům snad od nepaměti. Je pravdou, že kdysi jim patřilo také deputátní uhlí, zrušilo se pití piva (i sedmistupňového) v horkých dnech, železnice se rozdělila na menší a menší útvary a nyní je enormní snaha o zrušení jízdních výhod i u toho zbytku zaměstnanců, kteří jako kmenoví železničáři zůstali...

Když to ale nejde v celku, neboť Odborové sdružení železničářů patří mezi největší a nejsilnější odborové svazy a dokáže se za své členy (a nejen za ně) s plnou vervou postavit, zkouší se to po částech. Nastupují kraje se svou samostatnou organizací železniční dopravy a tím neuznávání režijních průkazech ve svých vlacích. Navíc je tu zmatek nad zmatek i pro ostatní cestující, kteří pak raději volí individuální či autobusovou dopravu. Ale to je samostatná kapitola, které jsme se na stránkách našeho magazínu už také věnovali.

Co tedy s tím? Je vůbec nějaké smysluplné řešení? Vedení OSŽ požaduje po ministerstvu

Foto: Jan Buchta

dopravy, aby podmínilo výplatu dotací jednotlivým krajům na zajištění regionální železniční dopravy podmínkou uznáváním režijek.

Jak se vyjádřil předseda OSŽ Mgr. Martin Malý, by měl stát podmínit čerpání těchto prostředků respektováním celostátní koncepce rozvoje železniční dopravy a jízdních výhod železničářů. Dnes ten příspěvek kraje dostávají v tomto ohledu prakticky bez jakýchkoliv podmínek, řekl.

Ve vlacích objednávaných kraji bude na konec platit jednotný státní tarif a kraje musí

zajistit určitou minimální úroveň dopravní obslužnosti na každé spolufinancované dráze.

Ovšem pro spolufinancování regionální železniční dopravy je na období let 2020 až 2034 již uzavřena smlouva mezi státem a kraji. Pokud by měla být smlouva doplněna o další podmínky, bylo by to možné pouze v případě souhlasné vůle smluvních stran. Je to tedy vůbec řešitelné? Osobně si myslím, že tam, kde je vůle, je řešitelné vše.

A je vůle?... Tot' asi jen hypotetická otázka.

Ze zápisníku Miroslava Novotného

INDICKÝ SVAZOVÝ STÁT CHYSTÁ VELKOU ZKOUŠKU GARANTOVANÉHO PŘÍJMU

Sikkim je jedním z nejmenších indických svazových států, jeho nový projekt mu ale zajistil pozornost celého světa. Každý z více než 610 tisíc obyvatel by měl dostávat garantovaný příjem ze státní kasy. Jedná se o zatím největší zkušební provoz tohoto konceptu na světě.

Pokud by mohl garantovaný příjem někde fungovat, je to právě Sikkim. Indičtí politici chtějí něco udělat s rostoucí nerovnováhou mezi chudými a bohatými. Sikkim v uplynulých letech dosáhl několika významných úspěchů. V roce 1998 jako jeden z prvních indických států úspěšně zakázal plastové sáčky. Stal se také prvním indickým svazovým státem, který zajišťuje bydlení všem svým občanům. Jako jeden z posledních úspěchů lze zmínit také vytěsnění pesticidů a umělých hnojiv z tamního systému zemědělství.

Unikátní pozici Sikkimu mezi indickými státy ukazují také ekonomické indexy: gramotnost obyvatelstva dosahuje nebyvalých

98 procent, pod hranici chudoby tam žije jen osm procent obyvatel – celoidický průměr hovoří o téměř třiceti procentech. Není známo, na kolik by celý experiment měl ve výsledku vyjít. Koncept všeobecného základního příjmu má mnoho podporovatelů. Garantovaný příjem pomůže s řešením globálních problémů, jako je automatizace práce nebo chudoba. Odpůrci konceptu naopak kritizují velké náklady a potenciální snížení chuti lidí do práce. Univerzální základní příjem dostávají pravidelně a bezpodmínečně všichni občané. V minulosti ho zkoušelo zavést například Finsko, které dvoutisícovce občanů vyplácelo 560 eur. Tamní vláda ale projekt po neúspěchu odpískala, místo něj nyní zkouší univerzální daňovou úlevu. Stejně tak se tento

**Sikkim
je plně
organický**

systém nepodařilo zavést ve Švýcarsku, kde občané návrh zamítli v referendu.

Sikkim ročně navštíví přes 2,5 milionu turistů, stát pak více než 90 procent zde vyrobené elektrické energie prodává sousedům.

O získání zakázek v Indii usiluje řada společností. Patří mezi ně také Škoda Electric s pohony pro elektrické lokomotivy. Na snímku ilustrační foto vlaku Indických drah

ZDROJ: CC BY-SA 3.0: Jaaron95; Wikimedia

NEJVĚTŠÍ INVESTICE PRO ŽELEZNIČNÍ KORIDORY AŽ 106 KILOMETRŮ MODERNIZOVANÝCH TRATÍ

Stále se hovoří o velké modernizaci železniční dopravy v České republice, o stavbě vysokorychlostních tratí, s kterými by nám měli pomáhat Francouzi. Začíná to koupením jejich dokumentace a pokračuje vypisováním tendru na zhotovení prvního úseku na trati Praha–Brno.

První dílčí úsek na této trati, který se dostal do fáze přípravy, začíná v železniční stanici Praha–Běchovice a končí zapojením do stávajících tratí Poříčany–Pečky a Sadská–Nymburk–město.

Vzhledem k tomu, že již k veřejné zakázce proběhla předběžná tržní konzultace, nastavil manažer drážní infrastruktury zadávací podmínky veřejné zakázky tak, aby co nejlépe odpovídaly potřebám realizace prvního úseku vysokorychlostních tratí v České republice. Veřejné předběžné tržní konzultace se zúčastnili zástupci 11 projekčních společností z Česka, Německa a Francie.

Nejen vysokorychlostním tratím se Česká republika plně věnuje. Stát plánuje zahájit

modernizaci celkem 106 kilometrů tratí. Stavba trati navíc upraví pro rychlost až 200 kilometrů za hodinu, která však zatím není povolena. Optimistické plány ohrožuje vyšší cena, kterou stavební firmy za práce požadují. Správa železnic kvůli tomu už musela zrušit dvě zakázky.

Železničáři dostanou na opravy tratí v letošním roce více, než byl původní plán. Výbor Státního fondu dopravní infrastruktury navýšení rozpočtu Správy železnic schválil. Rozpočet se podařilo navýšit díky deklarované podpoře vlády, která si snad už konečně uvědomuje, že železniční doprava plní strategickou roli v rámci celé České republiky.

Největší investice letos čekají hlavní železniční koridory. Ty stát buduje už přes dvacet let a stále nejsou dokončeny. Klíčové úseky zbývají modernizovat zejména na trase z Prahy do Českých Budějovic. Některé části hlav-

ních tras už se dokonce budou modernizovat podruhé. Letos chce Správa železnic zahájit například modernizaci trati mezi Poříčany a Kolínem, která byla původně modernizována v roce 1999. Financovat ji má částečně pomocí úvěru z Evropské investiční banky.

Modernizace koridorů mají přinést zejména zvýšení rychlosti. Už nyní je to poznat při cestování vlakem mezi Prahou a Ostravou.

V tomto roce má podle plánů Správy železnic pokračovat také příprava vysokorychlostních tratí, jak jsme uvedli v úvodu, a to pro rychlost až 320 kilometrů za hodinu. Železničáři chtějí letos dokončit takzvanou studii proveditelnosti trati z Prahy do Brna a Ostravy.

V roce 2030 chtějí železničáři rozestavět celou trasu z Prahy do Brna.

Budme optimističtí a věrme, že plány budou realizovány.

Ilustrační foto: Jan Buchta

Odbory a ekonomika

Připravil Miroslav Novotný

OTÁZKY KOLEM DOVOLENÉ

Zaměstnavatel je povinen určit dobu čerpání dovolené, tak, aby si zaměstnanec za příslušný kalendářní rok vyčerpal do konce kalendářního roku, ve kterém mu právo na dovolenou vzniklo. Brání-li zaměstnanci překážky v práci, je zaměstnavatel povinen zaměstnanci určit dovolenou do konce následujícího kalendářního roku. Zaměstnanec může nastoupit na dovolenou bez souhlasu zaměstnavatele, jestliže zaměstnavatel neurčí dobu čerpání dovolené ani do 30. června následujícího roku. Musí to však zaměstnavateli oznámit alespoň 14 dní předem.

Může však nastat situace, že nebude zaměstnavatel moci určit dovolenou do konce následujícího roku pro zaměstnancovu dočasnou pracovní neschopnost nebo čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené. Potom musí zaměstnavatel určit čerpání dovolené po skončení těchto překážek. Nárok na dovolenou nezaniká.

Po nástupu do zaměstnání se dovolená poskytuje po odpracování 60 dnů. Stačí, když je odpracuje do konce kalendářního roku. Nebude-li pracovat celý kalendářní rok, dostane za každý měsíc trvání pracovního poměru jednu dvanáctinu z celkové výměry dovolené (tzn. poměrnou část).

Zaměstnavatel je povinen určit zaměstnanci čerpání alespoň dvou týdnů dovolené, po-

Příklad

Zaměstnavatel podnikatelské firmy prodloužil ve vnitřním předpisu zaměstnancům nad 50 let dovolenou na 6 týdnů a zaměstnancům mladším na 5 týdnů. Nejedná se o diskriminaci?

O diskriminaci se nejedná, neboť ustanovení ZP o dovolené konstatuje, že by dovolená měla sloužit k regeneraci pracovní síly. U starších zaměstnanců je k obnově pracovní síly po celoroční práci zapotřebí delší doby odpočinku. Proto je prodloužení dovolené odůvodnitelné.

K porušení zásady rovnosti by však došlo, kdy byla délka dovolené posuzována z hlediska délky pracovní doby u zaměstnavatele. Tento postup by byl v rozporu s povahou ustanovení o dovolené.

kud nedojde k jiné dohodě. Místo minimální doby dovolené nesmí být vyplacena peněžitá náhrada. To přichází v úvahu jedině při skončení pracovního poměru. O dovolenou nemůže zaměstnanec, pokud splnil podmínky, přijít. Zákoník práce je stanovena povinnost čerpání dovolené v rozsahu 4 týdnů.

Aby dovolená splnila svůj regenerační účel, má být poskytnuta v celku. Zaměstnavatel má právo v případě, že se změny podmínky nebo okol-

ností, změnit určený nástup dovolené, odvolat zaměstnance z dovolené. Je to výjimečné právo zaměstnavatele, aby mohl zajistit plnění svých úkolů. Zaměstnavatel je v tomto případě povinen nahradit náklady, které tím zaměstnanci bez jeho zavinění vznikly.

Zaměstnavatel může diferencovat v oblasti dovolené podle věku zaměstnanců, podle druhu a obtížnosti práce nebo pracovního prostředí. Délka dovolené je však závazná pro všechny zaměstnance. Zaměstnanci podnikatelských subjektů mohou mít délku dovolené nad limit 4 týdnů, nepodnikatelské subjekty 5 týdnů a pedagogové a pracovníci ve školství 8 týdnů.

Hromadné čerpání dovolené

Zaměstnavatel může po dohodě s odborovou organizací, pokud na pracovišti existují, určit hromadné čerpání dovolené, jen jestliže je to nezbytně nutné z provozních důvodů. Zaměstnanci musí na podnikovou dovolenou v rozsahu 2 týdnů nastoupit a zbytek čerpat po dohodě se zaměstnavatelem. Některým zaměstnancům ve zdravotnictví přísluší dodatková dovolená podle §215ZP.

VYSOKÉ CENY NÁJMŮ TRÁPÍ I NĚMCE

Další zdražování nájmů v Německu

Návrh zákona, který poslala do parlamentu vládní koalice CDU/CSU/SPD, si hodlá došlápnout na předražené bydlení. Za posledních deset let vzrostly roční nájem například v nejdražším německém městě Mnichově v průměru o 5600 eur, tedy bezmála o pět set eur měsíčně, v Drážďanech, kde je průměrný roční nájem kolem devíti tisíc eur, došlo k nárůstu o 2040 eur. Od roku 2015 poskočily nájem v celém Německu v průměru o 5,4 procenta. Vládní koalice chce novou regulaci zabránit sociálním problémům zejména v době, kdy Německo očekává ekonomické ochlazení. V poslední době totiž prudce rostou i ceny nájmů v nových bytech, na které dosáhnou jen ti bohatší. S růstem cen v novostavbách se potom vezou ostatní. Kromě toho si podle vlády makléři u novostaveb berou příliš velké provize. Touto dohodou chtějí mimo jiné otevřít cestu k větší, jednodušší

a rychlejší výstavbě a k poklesu makléřských poplatků tak, aby vznikaly nové byty a bydlení mohli zaplatit všichni. Jde o důležitý problém týkající se prakticky každé německé rodiny. V Německu totiž bydlí v nájmu až 60 procent obyvatel; u single domácností je to dokonce přes 70 procent lidí.

Vládní novela chce prodloužit regulaci místně obvyklých nájmů až do roku 2025, zpřísnit pokuty za překročení nájemních limitů a omezit možnost převádět nájemní byty do osobního vlastnictví. Důležitý je i finanční limit při jednání o prodloužení nájmu. Nájem lze v takových případech zvednout jen o deset procent. Vláda v novém opatření pouze neomezuje, ale také nabízí investice. Pokud úprava v parlamentu uspěje, což je prakticky jisté, nabídne vláda 100 milionů eur na novou výstavbu v nevyužitých průmyslových lokalitách a některé po-

zemky, jako například prostory německých drah, nabídne ke stavebním investicím. Další peníze chystá vláda na podporu topných a zateplovacích systémů, které budou klimaticky neutrální.

A za kolik si dnes lze v německých městech nově pronajmout byt, na kolik přijde metr čtvereční v bytě od 60 do 80 metrů čtverečních? V nejdražším Mnichově to bude i s vedlejšími náklady něco přes 17 eur za metr (v přepočtu zhruba 450 korun), v Hamburku už to bude jen 12 eur za metr čtvereční. Čistý nájem za metr bez tepla je ale v Mnichově 10,50 eura, tedy 273 korun. V celém Německu pak šest eur za metr – asi 160 korun. Pro porovnání, v Praze jako nejdražším městě České republiky, jsou průměrné nájem 354 korun za metr čtvereční.

VYVLASTNĚNÍ BYTŮ

Německá levice si zadala právní posudek

Vyvlastnění tisícovek bytů největších berlínských pronajímatelů by bylo v souladu s německou ústavou a tamními zákony. Tvrdí to právní posudek, který si nechala zpracovat levicová strana Die Linke. Pokud by nicméně berlínská radnice v souladu s přáním tamní iniciativy za dostupné bydlení přistoupila k tomu, že od firem vlastnicích alespoň tři tisícovky bytů převezme jejich nemovitosti, musela by společností vyplatit kompenzaci. „Ta by ale rozhodně nemusela vycházet z tržních cen bytů,“ tvrdí autor studie. Náhra-

da by podle jeho posudku měla zohledňovat v první řadě společenský zájem. K takovým krokům je však ještě poměrně daleko. Organizátoři iniciativy „Vyvlastnit Deutsche Wohnen“ (jde o jednu z největších berlínských realitních společností) potřebují do konce ledna nasbírat pro svou petici 170 tisíc podpisů, aby město na toto téma mohlo uspořádat referendum. Jde především o různé politické kroky, které mají podle svých zastánců přispět ke zlepšení dostupnosti bydlení. Berlínská Levice již podpořila plán, který by

na pět let zastropoval nájemné tamních nemovitostí určených k bydlení. Pokud jej vedení města v říjnu schválí, nová pravidla by měla platit příští rok. Berlín by se měl místo zvyšování regulace zaměřit na budování cenově dostupnějšího bydlení. Náklady na bydlení v německém hlavním městě, které dříve proslulo mimořádně nízkými životními náklady, se od roku 2011 téměř zdvojnásobily. Výstavba nedrží krok s růstem místní populace. Banky zlevňují hypotéky a začínají hon na klienty.

Foto: Tomáš Pabík

Na Poliklinice AGEL v Praze v Italské ulici laboratoř samozřejmě funguje, pacienti se do laboratoře mohou dostavit ve stejném odběrovém čase, jak byli dříve zvyklí. Na další část vaší otázky si dovoluji sdělit, že nemám zatím dostupné informace o záměrech společnosti ohledně možného testování na COVID-19 v laboratoři polikliniky AGEL Praha Italská. Pro úplnost mohu dodat, že Státní zdravotní ústav (SZÚ) zveřejnil seznam osmi laboratoří, které mohou testovat podezřelé na nákazu koronavirem. Kromě Národní referenční laboratoře SZÚ pro chřipku a Zdravotního ústavu v Ostravě mohou vzorky testovat také laboratoře fakultních nemocnic v Hradci Králové, Praze Motole a Brně, a také Nemocnice Na Bulovce a v Českých Budějovicích. Ze soukromých jsou na seznamu jen Laboratoře AGEL v Ostravě.

Pro mě, jako pro laika, je zavedení e-neschopenek a e-Receptů v době epidemie přínosem, protože je to svým způsobem karanténní forma péče o pacienty - elektronickou cestou se koronavirus nepřenáší. Ale co když při vyšetření na dálku lékař nestanoví přesnou diagnózu? Jak jsou lékaři proti tomu chránění, zvlášť v této mimořádné době, kdy osobní návštěva lékaře je prakticky vyloučena? Je možné, aby pacienti dostávali SMSkou od lékaře doplnění léčby?

Souhlasím s vámi, že zavedení e-neschopenek (od 1. 1. 2020) a e-Receptů (od roku 2018) je přínosem, protože zjednodušuje a zrychluje propojení mezi nemocným zaměstnancem, zaměstnavatelem a Českou správou sociálního zabezpečení. A podstatným způsobem ulehčuje karanténní opatření pro všechny zúčastněné strany.

Přestože musí nejen zdravotníci, ale i pacienti dodržovat přísná hygienická opatření, nemůže si lékař dovolit stanovit diagnózu bez relevantních podkladů. Lékař musí dodržovat při léčení pacientů vždy postup „de lege artis medicinae“ (lat.), tedy podle pravidel umění lékařského. Je vhodné a nutné připomenout, že karanténní opatření v souvislosti s COVID-19 rozhodně neznamená méně kvalitní péči o pacienty.

Jak již bylo zmíněno, zavedení e-Receptů do praxe je bezpochybně přínosem, zvlášť v současnosti. Dovolím si podotknout, že Elektronický recept (e-Recept) je normální lékařský předpis, pouze v elektronické podobě. Volba formátu e-Receptu vždy závisí na preferencích a rozhodnutí pacienta. Existuje několik variant využití e-Receptu: papírovou průvodkou, SMS s kódem (identifikátorem eReceptu), přílohou e-mailu, kde bude průvodka e-Receptu s identifikátorem, nebo aplikací, kde vystavený e-Recept (průvodku) lékárník rovněž uvidí.

KARANTÉNNÍ OPATŘENÍ V SOUVISLOSTI S COVID-19 ROZHODNĚ NEZNAMENÁ MÉNĚ KVALITNÍ PÉČI O PACIENTY

Místopředsedkyně Odborového sdružení železničářů a předsedkyně Nedrážního republikového výboru OSŽ Bc. Renata Dousková hovoří s redaktorem čtrnáctideníku OBZOR

Mimořádná situace vyžaduje mimořádné řešení. Tak by se asi dalo zobecnit, proč praktičtí lékaři nyní ordinují za zavřenými dveřmi, po telefonu. Čekárny zejí prázdnou a svého praktického lékaře lze navštívit tváří v tvář jen po předchozí telefonické domluvě, a jen za podmínky, že lékař má ochranné pomůcky. Jaká je situace v tomto ohledu v Poliklinice AGEL v Italské ulici v Praze? Zeptali jsme se Bc. Renaty Douskové, místopředsedkyně OSŽ a předsedkyně Nedrážního republikového výboru OSŽ.

Jakým systémem na Poliklinice fungují praktici?

Na základě nařízení vlády ČR je do odvolání omezen provoz ambulantních zařízení nejen v Poliklinice AGEL Praha Italská, ale i ve všech zdravotnických zařízeních v České republice. Je pravda, že v současné době se v ordinacích praktických lékařů vrší především telefonické dotazy a konzultace. Pacienti, dle sdělení ošetřujících lékařů, jsou většinou disciplinováni a doporučení lékařů dodržují. Personál je samozřejmě vybaven ochrannými pomůckami, pro možnost návštěvy ordinace pacienty, u nichž se zhoršil jejich zdravotní stav. Připomenutí, že fyzická návštěva pacienta v ordinaci je možná pouze po telefonické konzultaci, je snad zbytečné.

Je samozřejmé, že polikliniky AGEL dodržují hygienická pravidla a doporučení, které vydává Ministerstvo zdravotnictví ČR. Například v Poliklinice AGEL v Italské funguje níže uvedený postup při ošetření pacientů: Prvotní záchyt pacientů se uskutečňuje u recepce polikliniky, kde je pacientům měřena teplota a poté následují dotazy směřující k důvodu jejich návštěvy. Následně dochází k odeslání pacientů k praktickému lékaři, eventuálně na odborný oddělení. V případě podezření na nákazu COVID-19 jsou na Poliklinice vyčleněny prostory pro potencionálně nakažené pacienty. Zde lékař v ochranných pomůckách pacienta vyšetří a rozhodne o dalším postupu léčby nebo eventuálním převozu na infekční oddělení.

Dopravní zdravotnictví, a. s. poskytuje ještě další informace pro veřejnost na svém internetovém portálu.

Zaslechl jsem, že provádění preventivních prohlídek a prohlídek pracovních lékařských služeb bylo pozastaveno. Připomeňme, že AGEL v rámci Dopravního zdravotnictví smluvně poskytuje preventivní péči pro ČD a SŽDC. Jaký je aktuální stav teď v době epidemie? Co mají dělat zaměstnanci, kterým v brzké době propadne „perska“?

Polikliniky AGEL poskytují pracovním lékařským službám široké spektrum firem z oblasti železniční či silniční dopravy, průmyslu, obchodu, stavebnictví... Příkladem může být zajišťování pracovních lékařských péčí pro již zmíněné společnosti, kam patří České dráhy, SŽDC, a další.

V současnosti, v době epidemie, jsou skutečně pozastaveny pracovní lékařské služby, kromě provádění mimořádných a vstupních prohlídek. Pro další informace je vždy nutné kontaktovat svého zaměstnavatele. Dle dostupných informací je postup u propadlé „persky“ řešen individuálně, vždy s ohledem na současnou situaci a po dohodě s vysílajícím zaměstnavatelem. Je zcela zřejmé, že karanténní opatření vyhlášené vládou velice komplikuje poskytování pracovních lékařských služeb.

Funguje nyní na Poliklinice AGEL v Italské laboratoř? Plánuje Nemocnice v Italské i vyšetření na COVID-19, například po indikaci praktického lékaře?

Vážení přátelé,

kteří sledujete zdravotní rubriku častěji, víte, že většinou aktuálně reagují, na onemocnění u známé osobnosti, o kterém se nově mluví. Domnívám se, že o onemocnění COVID-19 způsobeném novým typem koronaviru s označením SARS-CoV-2, bylo řečeno i napsáno snad všechno, co se o něm ví. Všichni jsme již unavení, zoufalí a nikdo neví, jak dlouho tato situace potrvá. Bez obav, nebudu vás zatěžovat, něčím, o čem se všude píše.

Navrhuji pokračovat:

Rizikové a patologické těhotenství.

Rizikové těhotenství – těhotenství, u něhož je nějakým způsobem ohrožen či narušen jeho průběh, kdy byly zjištěny nějaké rizikové faktory. Přesná hranice mezi rizikovým a patologickým těhotenstvím není jasná. **Patologické těhotenství** je vážně nemocná matka, plod nebo oba současně. Péče o patologické i rizikové těhotenství probíhá v speciálních poradnách, nebo v perinatologických centrech. **Za riziková těhotenství se označují i vícečetná těhotenství, těhotenství po umělém oplodnění, léčená neplodnost.**

Rizika mohou narušit průběh těhotenství nebo vývoj plodu. Příčiny mohou být ze strany ***plodu** (hrozící potrat, předčasný porod, krvácení, projevy Rh inkompatibility, podezření na vývojovou vadu, nízké nasedající placenta, podezření na nedostatečnou funkci a výživu placenty, zvýšené či snížené množství plodové vody či zpomalený růst plodu), ze strany ***těhotné ženy** (významnou roli hraje dědičná zátěž, věk matky a zdravotní stav, průběh předchozího těhotenství). **Příčiny *tělesné (somatické), *špatná psychika ženy (psychosomatické).** **Tělesné příčiny** jsou vážné onemocnění matky nebo plodu nebo obou současně. **Zdravotní stav ženy** trpící chronickým onemocněním (cukrovka, onemocnění ledvin, plic, srdce, chlopňové vady, nedomykavost chlopní, autoimunitní onemocnění, roztroušená skleróza, chronické infekce), se může během těhotenství zhoršit. **Věk matky.** Ženy mladší 17ti let anebo starší 35ti let mají vyšší riziko komplikací. Čím starší matka dítě čeká, tím je vyšší riziko vzniku různých syndromů a vývojových vad a vzniku rozštěpů. Je-li ženě 35 let a více, provede se během těhotenství vyšetření plodové vody a genetické testy. Důležitá jsou ultrazvuková vyšetření, pro kontrolu obličejové části, končetin, páteře, pohlavních orgánů. Genetické vyšetření plodu. **U zjištění vývojové vady má matka právo na ukončení těhotenství i v jeho pozdější fázi.** **Životní styl** především kouření, pití alkoholu, užívání drog. Zdravotní obtíže v průběhu těhotenství: těhotenská cukrovka, preeklampsie (zvýšený krevní tlak, bílkoviny v moči, vznik otoků). Pokud není preeklampsie léčena, má fatální následky pro dítě i těhotnou ženu. **Dědičná pre-**

dispozice matky, mající v rodině různé dědičné syndromy – např. Downův syndrom, může být přítomen gen i pro menší vývojové vady. **Potrácení ženy** nemají problém s oplodněním, mají problémy s donošením dítěte. Opakují se u nich spontánní potraty, jejichž příčina není zřejmá.

Psychické příčiny. Vlivem hormonů se v těhotenství mění psychika. Ženy mívají nálady **depresivní a neurotické**, které vzápětí **vystřídá radost, smích, optimizmus a veselá nálada.** Často se objevuje úzkost a pláč. Mnoho žen má obavy z narození dítěte s vrozenou vývojovou vadou, obávají se ztráty sebekontroly na porodním sále a porodního poranění. Další psychické faktory jsou problémy v předchozích graviditách, úmrtí dítěte, konfliktní vztahy s partnerem či v celé rodině, nízká životní úroveň, permanentní stres, problémy v zaměstnání, užívání návykových látek, nepřiměřený pohlavní styk. **Psychické faktory mohou způsobit těhotenské komplikace, nadměrné těhotenské zvracení, samovolný potrat, předčasný porod, vysoký krevní tlak, preeklampsie, rozkolísaná těhotenská cukrovka, nitroděložní růstová retardace plodu.** Pokud úzkost, strach a deprese přerostou určitou mez, mohou plod negativně ovlivnit a je nutné vyhledat lékaře.

Mnohočetné těhotenství – je-li v děloze přítomen více než jeden plod, je vyšší riziko předčasného porodu, rozvoje těhotenské cukrovky, zvýšeného tlaku krve. V současné době je možné odhalit vícečetné těhotenství již během 8. týdne těhotenství. Rozpoznat, zda se dvoj- či vícčata zdárně vyvíjejí, lze nejdříve na začátku druhého trimestru, asi ve 12. až 14. týdnu těhotenství. Každé vícečetné těhotenství je určitým rizikem pro ženu i pro plody. **Lidské tělo je přizpůsobeno k porodu jednoho dítěte.** Ke komplikacím vícečetných těhotenství patří hlavně **opoždění růstu jednoho z plodů, patologie placenty, přetočení pupečnicků.** K nejčastějším rizikům patří **potrat a předčasný porod.** Vícečetná gravidita znamená vyšší riziko pro matku. Těhotné ženy s vícčaty častěji trpí nevolnostmi, chudokrevností, vznikem křečových žil, dýchacími obtížemi, únavou, preeklampií. Komplikace mohou doprovázet i porody vícčat. Kvůli poloze plodů je velmi často nutný porod císařským řezem. Těhotné ženy s dvěma a více plody jsou **preventivně hospitalizovány** nejpozději od 32. týdne gravidity až do porodu, i v případě, že nemají žádné obtíže. Tělesným klidem a tlumením pohotovosti dělohy ke stahům je možné maximálně prodloužit délku těhotenství. Oddálí se předčasný porod a zabezpečí se větší životaschopnost plodů po narození.

Vzácnou komplikací u jednovaječných dvojčat je vznik tzv. siamských dvojčat. Ne zcela rozdělená jednovaječná dvojčata vzniknou v případě, kdy se oploze-

né vajíčko začne dělit na dvě embrya až v době mezi 12. a 13. dnem od početí. Srůst těl dvojčat se nejčastěji vyskytuje v oblasti hlavy, dolní části zad nebo hrudníku. Úmrtnost je vysoká. Další riziko vícečetných těhotenství je **zplození dvou embryí v různou dobu** a vzniku různě starých dvojvaječných těhotenství současně. Vzácně může dojít k uvolnění a oplodnění dvou vajíček s několika denním odstupem v průběhu jednoho menstruačního cyklu. Výjimečná je situace, kdy dojde během probíhajícího těhotenství k oplození dalšího vajíčka. Dva vyvíjející se plody mají různé stáří, které se může lišit v řádu týdnů až měsíců.

Neplodnost je neschopnost otěhotnět v průběhu jednoho roku pravidelného nechráněného pohlavního styku. Neplodnost současně označuje stav, kdy **žena po otěhotnění není schopna dítě donosit.** Je onemocnění, které je možné léčit. **Příčiny** neplodnosti jsou různé, může se jednat o kombinaci více různých faktorů. **Faktory** ovlivňující plodnost u žen: hormonální problémy, endometrióza, příliš hustý cervikální hlen, problémy s implantací embrya, imunitní reakce ženy proti spermatu muže, neprůchodnost vejcovodů, genetické příčiny, předčasná menopauza. Faktory ovlivňující **plodnost u mužů:** pokles kvality spermatu, genetické příčiny, autoimunitní reakce k vlastním spermiím, poškozená DNA spermií, neprůchodnost chámovodů, koitální problémy (impotence, ejakulační selhání), vazektomie. **Léčba** neplodnosti většinou pomáhá neplodným párům se s problémem účinně vypořádat. Umělé oplodnění otvírá neplodným párům možnost mít vlastní děti.

Umělé oplodnění (IVF= in-vitro fertility), **mimotělní oplodnění, asistovaná reprodukce** označení pro **lékařské postupy a metody používané v léčbě neplodnosti.** Dochází k manipulaci se zárodečnými buňkami nebo embryi. Doporučuje se klientkám nebo párům, u kterých není možné dojít k oplodnění přirozenou cestou. Celý proces se odehrává v jednom menstruačním cyklu. Základním principem je odebrání vajíčka, které je následně v laboratoři oplodněno spermiemi partnera. Poté je embryo přeneseno do dělohy klientky. Všechny zákroky a léčebné procedury jsou vykonávány ambulantně, bez hospitalizace.

Toto sdělení chci uzavřít pozitivně, umělé oplodnění je pro neplodné páry cesta k touženému miminku.

STUDENTI VYSOKÝCH ŠKOL!

VYDAVATELSTVÍ ČASOPISU NOVÁ ŽELEZNIČNÍ TECHNIKA (NŽT) VYHLAŠUJE SOUTĚŽ URČENOU STUDENTŮM VYSOKOŠKOLSKÝCH STUDIÍ, JEJICHŽ ODBORNÉ PRÁCE SE ZABÝVAJÍ KOLEJOVOU DOPRAVOU A VEŠKEROU PROBLEMATIKOU Z NÍ VYPLÝVAJÍCÍ

Podmínkou účasti v soutěži je zpracování hlavních myšlenek z těchto prací na pět až patnáct stran strojopisu včetně fotografií, obrázků, grafů apod. a jejich zaslání redakci časopisu v digitální podobě do 30. září 2020. Adresa redakce pro tuto soutěž je:

student.soutez@novazeleznicnietechnika.cz.

Text je třeba dodat ve formátu doc (Word), fotografie v JPEG a obrázky ve zdrojovém programu, ve kterém byly vytvořeny. Výsled-

ky soutěže budou vyhlášeny v prosinci 2020 a uveřejněny v č. 1/2021. Dále je třeba doplnit jméno autora odborné práce, jeho datum narození, bydliště, školu, e-mailovou adresu, telefon a digitální fotografii pasového formátu.

Přihlášené příspěvky se stávají majetkem redakce a budou po uveřejnění honorovány. Za správnost a autenticitu obsahu ručí autor. Vítězný autorský článek vybraný odbornou

porotou a organizačním týmem bude honorován částkou 2 x 10 tisíc korun, druhý v pořadí 2 x 5 tisíc korun a třetí 2 x 2 500 korunami. První část honoráře bude vyplacena po vyhlášení pořadí v soutěži, druhá po uveřejnění článku. Ostatní uveřejněné příspěvky budou honorovány částkou 2 500 korun. Všechny honoráře budou daněny 15procentní sazbou.

Koordinátorem a vrchním arbitrem soutěže je prof. Ing. Vlastislav Mojžíš, CSc.

Sport

Prostějovští tenisoví fans opět nechyběli při postupu

DAVIS CUP SLOVENSKO – ČESKO 1:3

Náš tenisový fans klub vyrazil 6. března v deset hodin na utkání kvalifikace Davisova poháru do Bratislavy. Cesta probíhala v pohodě neboť všichni fanoušci věřili ve výhru našich barev. Pouze po příjezdu před AXA arénu NTC nám zatrnulo, protože v Malackách byli zjištěni dva občané nakažení koronavirem COVID-19 a vypadalo to, že se bude hrát před prázdnou halou! Přece nepojedeme zase zpátky domů! Vše za chvíli uvedl na pravou míru trenér české reprezentace

Jaroslav Navrátil a my jsme začali postupně obsazovat svá místa v AXA aréně. Spustili jsme svůj „koncert“ a v poloprázdné hale nám domácí nemohli konkurovat.

V prvním zápase, nastoupil Jiří Veselý proti Jozefu Kovalíkovi a když potvrdil svoji stoupající formu, slavil po 90 minutách vítězství po setech 6:3 a 7:5. Ve druhém zápase podal Lukáš Rosol jeden ze svých výborných výkonů. Přestože Slovák Andrej Martin hodně vzdoroval, náš te-

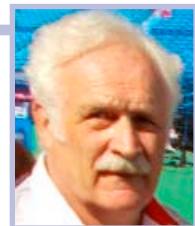
nista po hodině a půl vyhrál 6:4 a 6:4 a získal pro Česko druhý bod.

V sobotu se kvůli fotbalovému zápasu Slovan Bratislava–Ružomberok začalo hrát až v 17.30. Někteří z nás proto využili volna k prohlídce centra Bratislavy, tržnice apod. A stejně byla hala opět z poloviny prázdná. Na vině prý bylo i drahé vstupné! V prvním sobotním zápase nastoupili naši mladíci Jonáš Forejtek a Zdeněk Kolář ve čtyřhře proti matadorům Filipu Poláškově a Igoru Zelenayovi a za hodinu a dvacet minut podlehli 4:6 a 4:6. Slovinci touto výhrou snížili na 1:2.

V zápase týmových jedniček mezi Jirkou Veselým a Andrejem Martinem začal náš tenista lépe a vedl 3:1 a měl dva brejkbody. Další dlouhý úsek však na bratislavské antuce patřil domácí jedničce. Martin otočil úvodní set na 6:4 a v dalším setu utekl na 3:0 a za stavu 5:2 ho dělil jediný game od vítězství. K mečbolu se však nepropracoval a musel sledovat Veselého „zmrtvýchvstání“ a obrátit pěti gamy v řadě. V rozhodující sadě měl náš hráč více sil a koncovku dotáhl do vítězství po setech 4:6, 7:5 a 7:5. A tak po dvou hodinách a 47 minutách vybojoval Jiří Veselý rozhodující třetí bod. Vítězný tým Česka postoupil na finálový turnaj, který se bude hrát ve dnech 23. až 29. listopadu 2020 v Madridu. Doufejme!

Zpáteční cesta v pozdních nočních hodinách proběhla v dobré náladě. Už jsme se pomalu chystali na dubnový finálový turnaj Fed cupu v Budapešti. Bohužel nastala situace všechny akce pozastavila!!

Oldřich Lošťák

Vítězný český tým i s předsedou svazu

Chvilky pohody před zápasy

Prostějovští fans jsou opět ve svém živlu

APRÍLOVINY

Téma dne: „Miláčku, zlato, drahoušku, polib mě rouškou na roušku!“

Vláda na popud lékaře a politika Vlastimila Války, který při hodnocení současné situace řekl, že Surikaty se ne-

chovají tak panicky jako vláda, surikaty se chovají velmi organizovaně, povedou nyní vládní orgány zásadní jednání

ke koronaviru o víkendech ze zoologické zahrady z výběhu právě jmenovaných surikat. Snad se tak situace zlepší...

Ive složité situaci se ukazuje síla a soudržnost odborů. Odboráři brněnského dopravního podniku, kteří jsou od loňského roku součástí Odborového sdružení železničářů, tuto soudržnost prokazují tak, že si prosadili, aby v ulicích města Brna byly tramvaje, trolejbusy a autobusy rovněž doplněny o vlakovou dopravu. Vyvolaly tím o tuto přepravu mimořádný zájem brněnských občanů i turistů

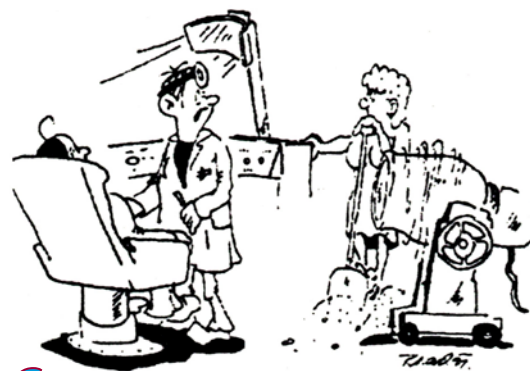
Foto: Ing. Jiří Sysel

Na základě rozhodnutí ústředí, budou na příště moderovat důležitá jednání odborů profesionální moderátorky... místo roušek budou mít před ústy mikrofon odpovídající velikosti

Foto: Miroslav Gloss a Jan Buchta

Aby byly připravované Olympijské hry spravedlivé, budou rozděleny na dvě kategorie, a to pro zdravé sportovce (LOH) a ty, kteří jsou v karanténě s koronavirem (KLOH). Protože budou probíhat v několika místech odloučených od sebe, nebude hrozit přenos viru. Stejně tak se to bude týkat i diváků.

Cementu už mám dost... ale roušky mi chybí!

Kresba: Antonín Klech

Český (moravský, moravskoslezský...) národ je plný koumáků. A tak nejen, že si při nedostatku ochranných prostředků šijeme vlastní roušky, vyrábíme i jejich různé modifikace. Na snímku vlevo je rouška pro kuřáky s otvorem pro vsunutí cigarety, vedle respirátor s ochranným filtrem, respektive opatřen speciálním výfukem, aby byl vysoce bezpečný

Zdokumentoval: Jan Buchta

Blahopřejeme

V tomto měsíci slaví narozeniny:

Jiří Cenek – OHL ŽS Brno

Magdalena Stránská – CZ Loko Č. Třebová

Jiří Franci – ŽPSV Doloplazy

Dagmar Rozkošná – OHL ŽS Brno

Bc. Filip Hechtberger – DZ Praha – Italská